

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 347/04-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya vo veci sťažnosti Jozefa Zlatohlavého, bytom Ž., zastúpeného advokátom JUDr. A. Z., Advokátska kancelária, P., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 196/93 na neverejnom zasadnutí 30. marca 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 196/93 porušil základné právo Jozefa Zlatohlavého na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 196/93 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Jozefovi Zlatohlavému p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Jozefa Zlatohlavého v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) jeho právnomu zástupcovi JUDr. A. Z., Advokátska kancelária, P., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti Jozefa Zlatohlavého vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 347/04-8 z 24. novembra 2004 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť (z 23. septembra 2004) Jozefa Zlatohlavého, bytom Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. A. Z., Advokátska kancelária, P., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 196/93.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľ uviedol, že 21. júla 1993 podal na okresnom súde žalobu, ktorou sa proti žalovanej H. G. (ďalej aj „žalovaná“) domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti. Okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom č. k. 14 C 196/93-125 z 25. januára 1995 tak, že žalobu zamietol a sťažovateľa zaviazal zaplatiť trovy štátu. Sťažovateľ podal proti rozsudku z 25. januára 1995 odvolanie, o ktorom Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací

súd“) uznesením č. k. 17 Co 215/95-140 z 15. marca 1996 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Uznesenie krajského súdu č. k. 17 Co 215/95-140 z 15. marca 1996 bolo okresnému súdu doručené v apríli 1996.

Okresný súd v predmetnej veci následne viackrát meritórne rozhodol (naposledy 3. apríla 2000), pričom novo vyhlásené rozsudky boli v dôsledku podaných odvolaní znovu ako neúplné a nezákonné zrušené. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd najneskôr od konca mesiaca apríl 1996, keď mu bolo doručené zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu, nepostupuje v konaní zákonným spôsobom a v jeho postupe je potrebné vidieť prietahy v konaní. Listom z 30. septembra 2003 adresovaným predsedovi okresného súdu sťažovateľ podal sťažnosť na prietahy v predmetnom konaní.

Sťažovateľ uviedol, že podľa neho v predmetnom konaní nejde po právnej alebo skutkovej stránke o náročnú vec. Na jej prerokovanie a právoplatné rozhodnutie nie je potrebný taký dlhý časový úsek (jedenásť rokov).

Pri kritériu „*správanie účastníkov*“ nemožno podľa sťažovateľa konštatovať, že v prebiehajúcim konaní došlo k zbytočným prietahom v dôsledku jeho správania. Podľa neho zbytočné prietahy v konaní sú zapríčinené aj správaním žalovanej, ktorá „*svojimi obštrukciami a vyjadreniami, ktoré postrádajú dôkaznú hodnotu a ktoré súd I. stupňa akceptuje bez toho, aby postupoval razantnejšie aj za použitia poriadkových opatrení (§ 53 OSP)*“, spôsobuje predlžovanie konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ tvrdí, že okresný súd v období od apríla 1996 do súčasnej doby nekonal dostatočne aktívne a sústredene a svojou neefektívnou činnosťou spôsobil zbytočné prietahy v namietanom konaní, čo má za následok porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

O neefektívnej činnosti súdu svedčí podľa sťažovateľa aj rozhodnutie okresného súdu č. k. 14 C 196/93-284, ktorým dodatočne rozhodoval o trovách konania, ako aj uznesenie z 13. februára 2001, ktorým došlo k oprave odôvodnenia rozsudku. Ďalším prejavom neefektívnosti je aj posledné znalecké dokazovanie znalcom Ing. J. V., ktorému pri vypracovaní posudku okrem stanovenia všeobecnej hodnoty nehnuteľnosti nebola určená aj úloha, tak ako predchádzajúcim znalcom, zohľadniť sťažovateľom vynaložené investície do nehnuteľnosti. Takýto posudok predložený znalcom je neúplný a znova nemôže byť podkladom pre meritórne rozhodnutie.

Sťažovateľ sa v rámci svojej sťažnosti domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 Sk, pretože postupom okresného súdu mu bola spôsobená ujma spočívajúca v dlhoročných pocitoch neistoty a úzkosti spojených s neprimerane dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty.

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti, ako aj na judikatúru ústavného súdu sťažovateľ požiadal ústavný súd, aby nálezom rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 196/93 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby mu priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, prikázal okresnému súdu, aby v predmetnej veci konal bez zbytočných prietáhov, a aby mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9 340 Sk.

V podaní z 21. decembra 2004 sťažovateľ ústavnému súdu prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu oznámil, že súhlasí s tým, aby sťažnosť bola prerokovaná bez ústneho pojednávania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti sťažovateľa prostredníctvom svojho predsedu podaním sp. zn. Spr 1401/04 z 28. januára 2005, v ktorom okrem podrobného popisu priebehu posudzovaného konania uviedol:

„Predmetom konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, kde navrhovateľ, ale aj odporkyňa uplatnili investície do nehnuteľnosti, ktorá je predmetom konania, pričom bola sťažená komunikácia s nimi pri zabezpečení dôkazov na preukázanie

týchto, ako to vyplýva aj z uvedeného prehľadu priebehu konania. Táto skutočnosť svedčí o tom, že ide o zložitú vec na skutkové preukázanie investícií. Svedčia o tom aj vykonané znalecké dokazovania, pri ktorých bolo len veľmi ťažko vychádzať zo zhodného tvrdenia účastníkov. Bez príslušného znaleckého dokazovania na cenu nehnuteľnosti a namietaných investícií nebolo možné vôbec vo veci rozhodnúť. Ide teda o skutkovo zložitú vec.

K predĺženiu konania prispelo samotné správanie sa účastníkov, vrátane správania sa navrhovateľa, ktorý komplikoval priebeh vykonania ohliadky potrebnej na podanie znaleckého posudku, jeho oneskorené reakcie na výzvy súdu, ako aj námietky zaujatosti vznesené odporkyňou.

Do pozornosti Ústavného súdu dávam to, že ako minimálne nekorektné konanie je možné označiť svojvoľné predĺženie lehoty na podanie odvolania právnym zástupcom navrhovateľa, ako to vyplýva zo záznamu z č. l. 448a a 448b spisu. Správanie sa navrhovateľa je preto možné posúdiť ako správanie sa, ktoré prispelo k predĺženiu konania.

Súd v predmetnom konaní postupoval v súlade s Občianskym súdnym poriadkom a všetky jeho úkony boli účelné a smerovali k dosiahnutiu rozhodnutia v merite veci.

S poukazom na uvedené navrhujem, aby Ústavný súd vyslovil, že:

postupom Okresného súdu Prešov v konaní pod sp. zn. 14 C 196/93 nebolo porušené ústavné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Zároveň súhlasím s tým, aby vec bola prejednaná bez nariadenia ústneho pojednávania.“

Spis okresného súdu týkajúci sa konania vedeného pod sp. zn. 14 C 196/93 bol ústavnému súdu predložený 4. februára 2005.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Žalobou podanou na okresnom súde 22. júla 1993 sa sťažovateľ domáhal proti žalovanej (H. G., bytom Ž.) zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam - rodinnému domu a pozemkom č. p. 552 a 553 v katastrálnom území Ž., tak aby predmet spoluvlastníctva bol prikázaný do jeho výlučného vlastníctva s povinnosťou zaplatiť žalovanej hodnotu zodpovedajúcu jej spoluvlastníckemu podielu.

Pokynom z 2. augusta 1993 uložil zákonný sudca súdnej kancelárii pripojiť spisy týkajúce sa súvisiacich vecí (dedičské spisy) a spis vo veci sp. zn. 10 C 1426/80 a vyzvať sťažovateľa prostredníctvom jeho právneho zástupcu na predloženie znaleckého posudku týkajúceho sa hodnoty predmetu podielového spoluvlastníctva a aktuálneho listu vlastníctva.

Právny zástupca sťažovateľa doručil 11. augusta 1993 okresnému súdu podanie, v ktorom oznámil, že nedisponuje znaleckým posudkom týkajúcim sa hodnoty predmetu podielového spoluvlastníctva účastníkov konania, že takýto posudok sa nachádza v súdnom spise sp. zn. 11 C 61/90, ktorý navrhol pripojiť.

Zákonný sudca uložil obratom vyzvať právneho zástupcu sťažovateľa na oznámenie údajov o znalcovi, ktorý mal vyhotoviť znalecký posudok, vzhľadom na skutočnosť, že spis okresného súdu sp. zn. 11 C 61/90 bol v tom čase odstúpený kvôli podanému dovolaniu dovolaciemu súdu.

Dňa 16. augusta 1993 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe sťažovateľa.

Dňa 18. augusta 1993 oznámil právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu, že „(...) môj klient nemá k dispozícii znalecký posudok, pretože tento mu ako účastníkovi konania vo veci 11 C 61/90 súdom nebol doručený. Podľa nášho názoru ho môže mať k dispozícii odporkyňa pretože táto nadobudla svoje podiely zmluvou od matky A. Z., kde pre ocenenie predmetu prevodu musel byť vypracovaný znalecký posudok“.

Okresný súd vyzýval 24. augusta 1993 účastníkov konania na preukázanie osobných a majetkových pomerov. Požadované doklady predložili obaja 7. septembra 1993.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-20 z 9. septembra 1993 ustanovil okresný súd vo veci znalca Ing. M. M., ktorému uložil vypracovať znalecký posudok o hodnote nehnuteľností, ktoré boli predmetom podielového spoluvlastníctva, a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania vo výške 1 300 Sk.

Sťažovateľ zaplatil zálohu na trovy dokazovania 15. októbra 1993. Znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 27. októbra 1993. Okresný súd rozhodol 1. novembra 1993 o odmene znalca a o povinnosti sťažovateľa uhradiť ďalších 1 010 Sk ako náhradu znaleckého dokazovania. Následne doručoval znalecký posudok a rozhodnutie účastníkom konania.

Dňa 16. novembra 1993 mu bolo doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa k znaleckému posudku, v ktorom namietal nesprávnu výšku vyčíslenia investícií vynaložených z jeho strany na zhodnotenie predmetu podielového spoluvlastníctva.

Dňa 17. novembra 1993 a 12. januára 1994 okresný súd opakovane vyzýval právneho zástupcu sťažovateľa na preukázanie úhrady nákladov na znalecké dokazovanie.

Po preukázaní uvedenej skutočnosti právnym zástupcom sťažovateľa 24. januára 1994 uložil okresný súd uznesením č. k. 14 C 196/93-54 z 25. januára 1994 zaplatiť v lehote 90 dní súdny poplatok 20 790 Sk za návrh na začatie konania.

Dňa 23. marca 1994 požiadal sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu o oslobodenie od platenia súdneho poplatku. Po doplnení podkladov v predmetnej veci 13. apríla 1994 rozhodol okresný súd uznesením č. k. 14 C 196/93-67 z 25. apríla 1994 o čiastočnom oslobodení sťažovateľa od platenia súdneho poplatku v rozsahu prevyšujúcom sumu 5 000 Sk. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 14. mája 1994. Dňa 17. mája 1994 zaplatil sťažovateľ súdny poplatok.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-71 z 19. mája 1994 prerušil okresný súd konanie vo veci až do právoplatného skončenia ďalšieho konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 82/94, týkajúceho sa návrhu sťažovateľa na obnovu konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 61/90 o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva okrem iného aj k nehnuteľnostiam, ktoré boli aj predmetom posudzovaného konania.

Dňa 25. augusta 1994 oznámil právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu, že vec vedená pod sp. zn. 14 C 82/94 (obnova konania) bola právoplatne skončená, čím odpadol dôvod prerušenia posudzovaného konania.

Okresný súd vyžiadal výzvou z 5. septembra 1994 od Správy katastra v Prešove aktuálny list vlastníctva týkajúci sa predmetu podielového spoluvlastníctva účastníkov.

Výzvou z 19. septembra 1994 uložil okresný súd právnemu zástupcovi sťažovateľa odstrániť rozpory v petite žaloby týkajúce sa označenia nehnuteľností, ku ktorým sťažovateľ žiadal zrušiť a vyporiadať spoluvlastnícke právo so žalovanou.

Právny zástupca sťažovateľa 19. októbra 1994 okresnému súdu oznámil, že upresní petit žaloby na pojednávaní, ktoré žiada vo veci nariadiť.

Zákonný sudca nariadil pojednávanie 27. októbra 1994, a to na 30. november 1994. Na pojednávaní konanom 30. novembra 1994 okresný súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov a odročil pojednávanie na 11. január 1995 za účelom vypočutia súdneho znalca. Na pojednávaní konanom 11. januára 1995 okresný súd doplnil dokazovanie výsluchom

svedka, avšak súdneho znalca, ktorý sa nedostavil aj napriek doručeniu predvolania, vypočúť nemohol, preto pojednávanie odročil na 25. január 1995.

Dňa 19. januára 1995 zároveň vykonal okresný súd ohliadku nehnuteľností tvoriacich predmet spoluvlastníctva spolu s účastníkmi konania a súdnym znalcom. V rámci ohliadky uložil okresný súd znalcovi „(...) do pojednávania predložiť odhadnú cenu nákladov na rozdelenie tohto domu po jednotlivých častiach (...) ako aj samotný proces rozdelenia. Opísať z hľadiska stavebno – technického“.

V súlade s uloženou úlohou predložil súdny znalec dodatok k znaleckému posudku 24. januára 1995. Na pojednávaní konanom 25. januára 1995 okresný súd vypočul účastníkov konania, doručil stranám dodatok k znaleckému posudku vypracovaný súdnym znalcom, uznesením vyhlásil znalecké dokazovanie za skončené a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

Písomné vyhotovenie rozsudku č. k. 14 C 196/93-125 z 25. januára 1995 bolo stranám doručené 2. marca 1995 a 3. marca 1995. Dňa 14. marca 1995 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku z 25. januára 1995. Dňa 20. marca 1995 okresný súd zaslal odvolanie na vyjadrenie žalovanej.

Po doručení vyjadrenia žalovanej 28. marca 1995 bola vec predložená 5. apríla 1995 krajskému súdu ako súdu odvolaciemu, ktorý uznesením č. k. 17 Co 215/95-140 z 15. marca 1996 prvostupňový rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Rozhodnutie a spis boli okresnému súdu doručené 25. apríla 1996. Okresný súd obratom doručoval uznesenie odvolacieho súdu stranám v konaní. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo doručené 30. apríla 1996.

Na základe pokynu zákonného sudcu z 9. septembra 1996 vyzval okresný súd listom z 12. septembra 1996 sťažovateľa aj žalovanú na predloženie dokladov preukazujúcich

majetkové pomery a stanovisko k ochote financovať stavebné náklady na prípadnú deľbu nehnuteľnosti – rodinného domu v súvislosti so závermi rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúceho sa možnosti reálnej deľby predmetu spoluvlastníctva účastníkov.

Stanovisko žalovanej bolo okresnému súdu doručené 23. septembra 1996, v ktorom nesúhlasila s možnosťou reálnej deľby nehnuteľnosti patriacej do spoluvlastníctva so sťažovateľom.

Okresný súd obratom zaslal toto stanovisko právnemu zástupcovi sťažovateľa na vyjadrenie. Stanovisko sťažovateľa bolo okresnému súdu prostredníctvom jeho právneho zástupcu doručené 27. septembra 1996. Taktiež nesúhlasil s možnosťou reálnej deľby nehnuteľností patriacich do spoluvlastníctva so žalovanou.

Dňa 1. októbra 1996 bolo okresnému súdu doručené písomné vyjadrenie žalovanej, v ktorom uviedla, že ako väčšinový spoluvlastník (podiel 9/12) sporných nehnuteľností nedala nikdy súhlas na žiadnu ich stavebnú úpravu sťažovateľom.

Okresný súd listom z 3. októbra 1996 opätovne vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na oznámenie, či by v prípade reálnej deľby nehnuteľnosti bol sťažovateľ ochotný financovať potrebné stavebné úpravy. Dňa 14. októbra 1996 bolo okresnému súdu doručené stanovisko sťažovateľa, ktorý uviedol, že nie je ochotný financovať stavebnotechnické úpravy v súvislosti s prípadným rozdelením nehnuteľností patriacich do podielového spoluvlastníctva.

Výzvou z 12. novembra 1996 uložil okresný súd právnemu zástupcovi sťažovateľa podrobne špecifikovať charakter, hodnotu a dátum vynaloženia investícií, ktoré žiadal sťažovateľ zohľadniť v rámci vyporiadania podielového spoluvlastníctva, ako aj dôkazy o vynaložení uvedených investícií a údaje o tom, či mal súhlas spoluvlastníka na ich vynaloženie.

Dňa 6. decembra 1996 právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu na základe jeho výzvy oznámil: „*Od roku 1974 do 1984 sme boli vlastníkami nehnuteľností na základe kúpnopredajných zmlúv. Počas týchto rokov sme zaviedli ako vlastníci ústredné kúrenie, vybudovali kotolňu, izoláciu, kúrenie – výmurovka od spodu, vodovod, kúpeľňu, kanalizáciu, nové podlahy do dvoch miestností, rekonštrukcia kuchyne, kuchynskej kachľovej pece, plynový sporák, motorický prúd, betónovanie príručného skladu, plechový sklad, skleník, murovaný chliev, zajačnik, kurník, vonkajšie WC, panelová cesta, chodník – terasová dlažba, vonkajší cokel okolo domu, oplotenie z nižšej strany, garážové dvere, výsadba nových porastov, vonkajšie úpravy, sýpka, dreváreň pri sýpke.*“ V prílohe tohto listu právny zástupca sťažovateľa nepredložil okresnému súdu žiadne doklady.

Okresný súd listom z 9. decembra 1996 vyzval žalovanú, aby oznámila výšku sumy, ktorú by uplatňovala ako náhradu vyporiadaného spoluvlastníckeho podielu v prípade prikázania nehnuteľností do výlučného vlastníctva žalobcu.

Dňa 9. januára 1997 bola opatrením predsedu okresného súdu vec pridelená novej zákonnej sudkyňi, ktorá 24. apríla 1997 a 23. júla 1997 opakovane uložila súdnej kancelárii vyzvať sporové strany, aby zaslali okresnému súdu svoje stanoviská k dosiaľ vykonanému dokazovaniu, prípadne návrhy na ich ďalšie doplnenie.

Vyjadrenie žalovanej bolo okresnému súdu doručené 4. augusta 1997. Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 27. augusta 1997.

Okresný súd nariadil 17. decembra 1997 v predmetnej veci pojednávanie na 25. február 1998, ktoré bolo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne odročené na 1. apríl 1998. Dňa 25. februára 1998 sťažovateľ predložil okresnému súdu zoznam opráv, ktoré mali byť realizované na rodinnom dome patriacom do podielového spoluvlastníctva v roku 1997, s uvedením ich hodnoty bez predloženia ďalších podkladov.

Na pojednávaní konanom 1. apríla 1998 okresný súd vypočul účastníkov konania a následne ho odročil na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania ohľadne zistenia hodnoty spoluvlastníckych podielov účastníkov konania, doplnenia dokazovania ohľadne možnosti reálnej del'by nehnuteľností tvoriacich predmet spoluvlastníctva účastníkov a za účelom doplnenia dokazovania ohľadne osobných a majetkových pomerov účastníkov konania, ako aj vzájomných vzťahov medzi nimi a ich matkou žijúcou v rodinnom dome patriacom do spoluvlastníctva s právom doživotného užívania.

Dňa 3. apríla 1998 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej, v ktorom poukazuje na skutočnosť, že narušené medzilidské vzťahy medzi sťažovateľom a ich matkou A. Z. by v prípade vyporiadania podielového spoluvlastníctva účastníkov ohrozili pokojný výkon práva doživotného užívania uvedeného rodinného domu A. Z.

Výzvami zo 6. apríla 1998 zabezpečoval okresný súd podklady pre doplnenie dokazovania v zmysle odročujúceho uznesenia na pojednávaní konanom 1. apríla 1998. Vyjadrenie obce Župčany bolo okresnému súdu doručené 30. apríla 1998, stanovisko Okresného úradu v Prešove, odboru životného prostredia, bolo okresnému súdu doručené 5. mája 1998. Stanovisko Okresného úradu v Prešove, odboru životného prostredia, k možnosti reálnej del'by nehnuteľnosti (rodinného domu) patriacej do spoluvlastníctva účastníkov bolo negatívne.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-183 z 25. mája 1998 ustanovil okresný súd vo veci súdneho znalca Ing. M. O., ktorému uložil vypracovať znalecký posudok týkajúci sa ceny spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach tvoriacich predmet spoluvlastníckeho práva účastníkov a vyjadriť sa k možnosti reálnej del'by uvedených nehnuteľností navrhovanej už v predchádzajúcom konaní. Sťažovateľovi uložil zaplatiť 1 500 Sk ako preddavok na trovy znaleckého dokazovania, znalec bol zaviazaný predložiť znalecký posudok v lehote 30 dní.

Znalec Ing. M. O. listom doručeným okresnému súdu 3. júla 1998 požiadal okresný súd „aby zabezpečil možnosť vykonania ohliadky za primeraných pomerov“, pretože pri

vykonávaní ohliadky na mieste samom 1. júla 1998 došlo k incidentu medzi sťažovateľom a jeho synom na jednej strane a manželom žalovanej na strane druhej, ktorého priebeh vo svojom liste podrobne popísal.

Pokynom z 29. júla 1998 nechala vo veci konajúca sudkyňa predvolať účastníkov konania na 31. august 1998 za účelom informatívneho výsluchu pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

Žalovaná vo svojom podaní zo 7. júla 1998 doručenom v ten istý deň popísala svoj pohľad na priebeh ohliadky konanej 1. júla 1998, ďalej v ňom vzniesla námietku zaujatosti proti ustanovenému znalcovi a požiadala okresný súd, aby „znalecký posudok vykonal iný znalec za asistencie polície“.

Dňa 31. augusta 1998 okresný súd uskutočnil informatívny výsluch účastníkov konania k priebehu ohliadky konanej 1. júla 1998.

Okresný súd vyzval listom z 31. augusta 1998 znalca Ing. M. O., aby sa v lehote 15 dní vyjadril k podaniu žalovanej zo 7. júla 1998. Dňa 8. septembra 1998 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie znalca Ing. M. O. k obsahu podania žalovanej.

Okresný súd uznesením č. k. 14 C 196/93-196 z 23. septembra 1998 rozhodol, že znalec Ing. M. O. nie je vylúčený z podávania znaleckých posudkov v predmetnej veci. Stranám v spore bolo predmetné uznesenie doručené 30. septembra 1998.

Vo veci konajúca sudkyňa pokynom zo 4. novembra 1998 nechala vyzvať znalca, aby si vyzdvihol spis v predmetnej veci za účelom vypracovania znaleckého posudku. Na základe pokynu z 18. decembra 1998 bol predmetný spis následne znalcovi zaslaný (listom z 28. decembra 1998).

Úpravou z 18. mája 1999 nechal okresný súd urgovať znalca Ing. M. O., aby okresnému súdu predložil vypracovaný znalecký posudok v predmetnej veci v lehote 15 dní, príp. aby mu oznámil, kedy predpokladá ukončenie prác na znaleckom posudku.

Znalec Ing. M. O. v prílohe svojho listu z 23. júna 1999, v ktorom vyúčtoval trovy znaleckého dokazovania, okresnému súdu zaslal znalecký posudok č. 81/99 z 23. júna 1999. Okresný súd 22. júla 1999 následne zaslal predložený znalecký posudok účastníkom konania, resp. stranám v spore, aby sa k nemu v lehote 15 dní vyjadrili.

Žalovaná i sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu sa k znaleckému posudku č. 81/99 vyjadrili v podaniach doručených okresnému súdu 5. augusta 1999 a 9. septembra 1999. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení uviedol, že so znaleckým posudkom súhlasí, avšak z celkovej zistenej ceny nehnuteľnosti k 31. máju 1999 je podľa neho potrebné odpočítať náklady na vonkajšie úpravy vo výške 107 350, 60 Sk, ktoré predstavujú výlučne ním vynaložené investície.

Listom z 28. novembra 1999 (doručeným 29. novembra 1999) reagovala žalovaná na stanovisko sťažovateľa obsiahnuté v jeho liste doručenom okresnému súdu 9. septembra 1999.

Zákonná sudkyňa pokynom z 1. októbra 1999 nariadila pojednávanie v predmetnej veci na 1. december 1999 a nechala naň predvolať účastníkov konania, ako aj právneho zástupcu sťažovateľa. Žalovanej okresný súd súčasne s predvolaním na pojednávanie zaslal vyjadrenie sťažovateľa z 8. septembra 1999 (doručené okresnému súdu 9. septembra 1999).

Okresný súd pojednávanie konané 1. decembra 1999 odročil na 20. január 2000, ktoré sa malo uskutočniť na mieste samom v mieste bydliska sťažovateľa a mali naň byť prizvaní svedkovia.

V súlade s uznesením z 1. decembra 1999 okresný súd vyzval Obvodné oddelenie Policajného zboru Veľký Šariš (ďalej len „OO PZ Veľký Šariš“), aby mu v lehote 15 dní

oznámilo, či eviduje záznamy ohľadom porušovania práv občianskeho spolunažívania medzi matkou sťažovateľa a ním samým.

OO PZ Veľký Šariš odpovedalo na výzvu okresného súdu listom zo 14. decembra 1999 doručeným okresnému súdu 20. decembra 1999.

Podľa zápisnice z ohliadky na mieste samom z 20. januára 2000 okresný súd počas ohliadky vypočul svedkyňu A. Z. (matku sťažovateľa), J. B. a J. Z., ako aj žalovanú.

Svedok J. Z., ktorý bol nútený v priebehu výsluchu na mieste samom 20. januára 2000 opustiť dom sťažovateľa, svoju výpoveď doplnil písomne podaním z 21. januára 2000 (doručeným okresnému súdu 25. januára 2000).

Pokynom z 1. februára 2000 vo veci konajúca sudkyňa nariadila pojednávanie v predmetnej veci na 22. marec 2000, nechala naň predvolať účastníkov konania a právneho zástupcu sťažovateľa. Žalovanej súčasne nechala zaslať kópiu listu sťažovateľa (nutné opravy v roku 1997) spolu s výzvou, aby sa k tomuto podaniu v lehote 15 dní vyjadrila.

Žalovaná reagovala na výzvu okresného súdu podaním zo 14. februára 2000 doručeným okresnému súdu v ten istý deň.

Pojednávanie konané 22. marca 2000 okresný súd po vypočutí právneho zástupcu sťažovateľa, ako aj účastníkov konania uznesením odročil na 3. apríl 2000 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania a rozhodnutia vo veci samej.

Okresný súd na pojednávaní 3. apríla 2000 uznesením č. k. 14 C 196/93-250 priznal znalcovi Ing. M. O. odmenu za podaný znalecký posudok a rozsudkom č. k. 14 C 196/93-252 zrušil a vyporiadal podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam tak, že predmetné nehnuteľnosti prikázal do výlučného vlastníctva sťažovateľa s tým, že ho súčasne zaviazal vyplatiť žalovanej finančnú náhradu v celkovej výške 256 509 Sk. Ďalším výrokom okresný súd vyslovil, že o trovách predmetného konania rozhodne samostatným rozhodnutím.

Predmetný rozsudok bol stranám doručený 29. mája 2000 na základe pokynu vo veci konajúcej sudkyne z 3. mája 2000.

Žalovaná podaním zo 4. júna 2000 (doručeným 5. júna 2000) podala odvolanie proti rozsudku z 3. apríla 2000.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-262 zo 6. júna 2000 okresný súd opravil odôvodnenie rozsudku z 3. apríla 2000.

Zákonná sudkyňa pokynom zo 6. júna 2000 nechala doručiť odvolanie žalovanej sťažovateľovi, aby sa k nemu vyjadril.

Sťažovateľ sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu k odvolaniu vyjadril listom z 30. júna 2000 (doručeným okresnému súdu v ten istý deň). Uvedené podanie bolo na základe pokynu zákonnej sudkyne z 13. júla 2000 zaslané na vyjadrenie žalovanej.

Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) bol spis v predmetnej veci doručený 18. júla 2000. Predseda senátu krajského súdu JUDr. P. S. listom z 24. júla 2000 predložil predmetný spis na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), pretože v predmetnej veci rozhodoval na súde prvého stupňa.

Najvyšší súd uznesením č. k. Nc 124/2000-270 z 30. augusta 2000 rozhodol, že sudca krajského súdu JUDr. P. S. je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci krajského súdu o odvolaní. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 315/00-273 z 28. septembra 2000 vrátil vec okresnému súdu na postup podľa § 166 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) (na doplnenie rozhodnutia o trovách konania, na čo určil okresnému súdu lehotu 30 dní od doručenia spisu). Spis bol okresnému súdu doručený 19. októbra 2000.

Okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na vyjadrenie, či uplatňuje náhradu trov konania a v akej výške, listom z 5. decembra 2000. Právny zástupca

sťažovateľa doručil okresnému súdu vyčíslenie uplatňovaných trov konania 21. decembra 2000.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-282 z 13. februára 2001 okresný súd rozhodol o oprave odôvodnenia rozsudku z 3. apríla 2000. Dňa 13. februára 2001 rozhodol okresný súd doplnujúcim rozsudkom č. k. 14 C 196/93-284 o trovách konania.

Dňa 5. marca 2001 podala žalovaná proti uvedenému rozhodnutiu odvolanie. Spis bol vrátený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní 20. apríla 2001.

Krajský súd uznesením č. k. 1 Co 157/01-296 z 13. februára 2002 zrušil rozsudok prvostupňového súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresnému súdu bol spis v predmetnej veci vrátený 15. marca 2002.

Okresný súd uznesením z 18. marca 2002 ustanovil vo veci súdneho znalca Ing. D. K. a uložil mu vypracovať znalecký posudok v lehote 70 dní ohľadne ceny spoluvlastníckych podielov účastníkov konania na nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom ich spoluvlastníctva, ako aj vyjadriť sa k prípadnej možnosti reálnej deľby uvedených nehnuteľností.

Dňa 22. marca 2002 boli okresnému súdu doručené námietky sťažovateľa proti ustanoveniu znalca a nariadeniu znaleckého dokazovania vo veci.

Dňa 3. apríla 2002 bola okresnému súdu doručená námietka zaujatosti zákonnej sudkyne zo strany žalovanej. Okresný súd predložil 23. apríla 2002 vec na rozhodnutie krajskému súdu spolu s vyjadrením zákonnej sudkyne k námietke zaujatosti.

Krajský súd uznesením č. k. 2 Nc 31/02-307 z 31. mája 2002 rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania predmetnej veci. Spis bol okresnému súdu vrátený 11. júna 2002.

Dňa 28. júna 2002 bol spis v predmetnej veci zaslaný ustanovenému súdnemu znalcovi, ktorý okresnému súdu znalecký posudok č. 196/2002 predložil 2. októbra 2002.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-335 zo 4. októbra 2002 rozhodol okresný súd o odmene ustanoveného súdneho znalca. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 8. novembra 2002.

Dňa 4. októbra 2002 nariadila zákonná sudkyňa vo veci pojednávanie na 11. november 2002.

Dňa 28. októbra 2002 bolo okresnému súdu doručené písomné vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku.

Pojednávanie nariadené na 11. november 2002 bolo pre prekážku na strane zákonnej sudkyne (ošetrovanie člena rodiny) odročené na 14. november 2002.

Dňa 13. novembra 2002 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k znaleckému posudku.

Na pojednávaní konanom 14. novembra 2002 vypočul okresný súd účastníkov konania a následne pojednávanie odročil na 17. február 2003 za účelom vypočutia súdneho znalca. Žalovanej uložil okresný súd do termínu pojednávania konkretizovať námietky voči znaleckému posudku a právnemu zástupcovi sťažovateľa upresniť petit ohľadne príslušenstva nehnuteľností, ktoré boli predmetom konania.

Dňa 25. novembra 2002 bolo okresnému súdu doručené podanie žalovanej. Dňa 2. januára 2003 vyzval okresný súd žalovanú na doplnenie jej vyjadrenia ohľadne možnosti delby nehnuteľností a právnemu zástupcovi sťažovateľa zaslal písomné stanovisko žalovanej z 25. novembra 2002 na vyjadrenie.

Vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 6. februára 2003. Doplnujúce vyjadrenie sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 10. februára 2003.

Na pojednávaní konanom 17. februára 2003, na ktorom sa žalovaná nezúčastnila, okresný súd vypočul súdneho znalca a uznesením odročil pojednávanie na 28. apríl 2003. Okresný súd zaslal 20. februára 2003 kópiu zápisnice o pojednávaní žalovanej s výzvou, aby sa k výpovedi znalca vyjadrila.

Vyjadrenie žalovanej k výpovedi znalca bolo okresnému súdu doručené 6. marca 2003. Okresný súd zaslal 20. marca 2003 vyjadrenie žalovanej na vedomie právneho zástupcovi sťažovateľa.

Pojednávanie konané 28. apríla 2003 okresný súd po vypočutí sťažovateľa a žalovanej odročil na neurčito za účelom vypracovania kontrolného znaleckého posudku.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-378 z 12. mája 2003 ustanovil okresný súd vo veci súdneho znalca Ing. J. V., ktorému uložil vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní ohľadne trhovej ceny nehnuteľností (rodinného domu a príslušenstva) s prihliadnutím na predchádzajúci znalecký posudok súdneho znalca Ing. D. K. a určenia ceny spoluvlastníckych podielov účastníkov konania.

Dňa 12. mája 2003 vyzval okresný súd žalovanú na upresnenie, či trvá na nároku na zaplatenie nájmu za užívanie rodinného domu vznesenom v priebehu konania.

Dňa 21. mája 2003 bol okresnému súdu doručený návrh žalovanej na vydanie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhala uloženia povinnosti sťažovateľovi zdržať sa výsadby stromov a okrasných drevín, ako aj stavebných a terénnych úprav na nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom spoluvlastníctva.

Ďalším podaním doručeným okresnému súdu v ten istý deň oznámila žalovaná, že trvá na uplatnenom nároku na nájomné proti sťažovateľovi a zotrváva na svojich procesných stanoviskách vo veci ohľadom prikázania veci do výlučného vlastníctva sťažovateľa v rámci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva účastníkov v konaní.

Dňa 26. mája 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie žalovanej, ktorým vzniesla námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi konajúcej vo veci. Okresný súd predložil 24. júna 2003 vec na rozhodnutie krajskému súdu o vznesenej námietke zaujatosti spolu s vyjadrením zákonnej sudkyne.

Krajský súd uznesením č. k. 1 NcC 29/03-389 z 30. júla 2003 rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci. Rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené spolu so spisom 14. augusta 2003. Dňa 19. augusta 2003 zaslal okresný súd uvedené rozhodnutie krajského súdu sporovým stranám. Rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti bolo doručené sporovým stranám 21. a 23. augusta 2003.

Dňa 25. septembra 2003 bol ustanovenému súdnemu znalcovi zaslaný spisový materiál na vypracovanie znaleckého posudku. Znalecký posudok č. 25/2004 bol okresnému súdu doručený 13. februára 2004.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-419 z 20. februára 2004 rozhodol okresný súd o odmene súdneho znalca. Rozhodnutie a znalecký posudok boli stranám doručené v dňoch 25. až 26. februára 2004. Dňa 1. marca 2004 boli okresnému súdu doručené vyjadrenia žalovanej aj sťažovateľa k podanému znaleckému posudku.

Okresný súd vyzval 28. mája 2004 sťažovateľa, aby v lehote 10 dní predložil alebo označil na podporu svojich tvrdení (podanie z 1. marca 2004) ohľadne investícií do predmetu podielového spoluvlastníctva dôkazy.

Zákonná sudkyňa nariadila 30. júla 2004 vo veci pojednávanie na 20. október 2004.

Sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu podaním doručeným okresnému súdu 23. augusta 2004, v ktorom navrhol ako dôkaz výsluch svedkyne A. Z. (svojej matky).

Na pojednávaní konanom 20. októbra 2004 okresný súd vypočul súdneho znalca, účastníkov konania, ďalej vyhlásil dokazovanie za skončené a pojednávanie odročil na 25. október 2004 za účelom vyhlásenia rozhodnutia.

Na pojednávaní konanom 25. októbra 2004 okresný súd vyhlásil uznesenie o predbežnom opatrení, ktorým zakázal sťažovateľovi vykonávať stavebné úpravy vedúce k zhodnoteniu nehnuteľností „KN 553 a KN 552 zapísanej na LV č. 211“, vo zvyšnej časti návrh žalovanej zamietol. Následne bol vyhlásený rozsudok č. k. 14 C 196/93-439, ktorým okresný súd zrušil podielové spoluvlastníctvo účastníkov k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 211 v kat. území Ž. ako parc. č. 553 záhrada o výmere 209 m² a parcela č. 552 zastavaná plocha o výmere 963 m², ako aj k na nej stojacemu rodinnému domu č. súpisné 77 s príslušenstvom. Podielové spoluvlastníctvo vyporiadal tak, že uvedené nehnuteľnosti prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu. Žalobcovi uložil povinnosť vyplatiť žalovanej náhradu za jej spoluvlastnícky podiel vo výške 502 499 Sk do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Návrh žalovanej na zaplatenie nájomného za užívanie jej podielu sťažovateľom od roku 1988 vylúčil na samostatné konanie.

Dňa 4. novembra 2004 bolo okresnému súdu doručené podanie, v ktorom právny zástupca sťažovateľa vyčíslil trovy konania. Písomné vyhotovenie rozsudku, ako aj uznesenia o predbežnom opatrení bolo žalovanej doručené 15. decembra 2004 a právnomu zástupcovi sťažovateľa 29. decembra 2004.

Dňa 27. decembra 2004 bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalovanej proti rozsudku z 25. októbra 2004.

Listom z 31. decembra 2004 vyzval okresný súd žalovanú na predloženie potvrdenia o osobných a majetkových pomeroch v súvislosti s rozhodnutím o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov za podané odvolanie.

Dňa 3. januára 2005 bola kópia odvolania doručená právnenému zástupcovi sťažovateľa na vyjadrenie.

Žalovaná predložila okresnému súdu potvrdenie o osobných a majetkových pomeroch 5. januára 2005.

Sťažovateľ sa vyjadril k odvolaniu podaním doručeným okresnému súdu 7. januára 2005.

Podaním doručeným okresnému súdu 19. januára 2005 sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu podal odvolanie proti rozsudku z 25. októbra 2004. Dôvody odvolania doplnil právny zástupca sťažovateľa v podaní doručenom okresnému súdu 24. januára 2005.

Dňa 26. januára 2005 zaslal okresný súd odvolanie sťažovateľa na vyjadrenie žalovanej.

Uznesením č. k. 14 C 196/93-510 z 26. januára 2005 rozhodol okresný súd o oslobodení žalovanej od súdnych poplatkov. V ten istý deň vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie.

III.

3. 1. Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou vyslovil, že nie je iba jeho povinnosťou (ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti) zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Povinnosť poskytovať ochranu základným právam a slobodám zaručeným ústavou v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich okrem iného aj z Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) majú aj všeobecné sudy ako primárni ochrancovia ústavnosti (primerane napr. III. ÚS 79/02).

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).“

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať právo vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru je teda nepochybne zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (obdobne napr. III. ÚS 111/04).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (III. ÚS 175/04).

3. 2. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam.

Ústavný súd sa po oboznámení s obsahom príslušného súdneho spisu a s argumentáciou účastníkov konania vo veci ústavnej sťažnosti nestotožnil so stanoviskom právneho zástupcu sťažovateľa, podľa ktorého nejde v posudzovanom prípade „o náročnú vec“.

Sťažovateľ sa domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam - rodinnému domu a pozemkom tak, aby predmet spoluvlastníctva bol prikázaný do jeho výlučného vlastníctva s povinnosťou zaplatiť žalovanej (väčšinovej spoluvlastníčke) hodnotu zodpovedajúcu jej spoluvlastníckemu podielu. Zároveň však uplatnil nárok na náhradu investícií vynaložených z jeho strany na predmet spoluvlastníctva (čím malo dôjsť k jeho podstatnému zhodnoteniu), ktorých výšku a rozsah žalovaná spochybňovala žiadajúc od sťažovateľa náhradu za užívanie predmetu spoluvlastníctva nad rozsah jeho spoluvlastníckeho podielu (žalovaná predmet spoluvlastníctva neužívala), poukazujúc taktiež na závažné narušenie vzájomných vzťahov medzi sťažovateľom a matkou oboch účastníkov konania bývajúcou v rodinnom dome (predmete spoluvlastníctva) na základe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ako na dôvod hodný osobitného zreteľa pre zamietnutie návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva.

Z relevantnej právnej úpravy (§ 142 Občianskeho zákonníka), ako aj z ustálenej judikatúry všeobecných súdov (napr. Rc 40/70) vyplýva, že so zrušením podielového spoluvlastníctva rozhodnutím súdu je nerozlučne spojené vyporiadanie spoluvlastníkov, ktorých práva sú zrušením spoluvlastníctva dotknuté. Zmyslom tohto vyporiadania, najmä ak ide o zrušenie spoluvlastníctva prikázaním veci jednému alebo viacerým spoluvlastníkom za primeranú náhradu, nie je iba poskytnutie uvedenej náhrady za spoluvlastnícky podiel, ale aj vyriešenie všetkých vzťahov, ktoré sa vytvorili medzi podielovými spoluvlastníkmi v súvislosti s existenciou podielového spoluvlastníctva, prípadne ktoré vznikajú medzi niekdajšími podielovými spoluvlastníkmi v súvislosti so zrušením podielového spoluvlastníctva. Vzhľadom na uvedené sa vyporiadanie vykonáva ako „vyporiadanie v širšom slova zmysle“, v rámci ktorého sa prihliada napr. aj na to, či a do akej miery niektorý zo spoluvlastníkov zhodnotil spoločnú nehnuteľnosť investíciami a pod.

Ustanovenie § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka uvádza nielen jednotlivé spôsoby zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva, ale zároveň záväzne určuje poradie, v ktorom môžu byť tieto spôsoby vyporiadania použité. Pretože rozdelenie veci medzi spoluvlastníkov podľa výšky podielov je ako spôsob likvidácie spoluvlastníckych vzťahov uvedené na prvom mieste, musí sa súd vždy v prvom rade zaoberať posúdením možnosti použitia tohto spôsobu vyporiadania, najmä z toho hľadiska, či je reálne rozdelenie veci „dobré možné“, prihliadajúc na „veľkosť podielov a účelné využitie vecí“ (napr. funkčnosť a praktickosť, ale aj uspokojenie bytovej potreby jednotlivých spoluvlastníkov a pod.). Návrhom na spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva nie je teda súd viazaný a môže napr. vec svojím rozhodnutím rozdeliť aj napriek tomu, že navrhovateľ sa domáhal zrušenia podielového spoluvlastníctva prikázaním veci do svojho výlučného vlastníctva (pozri napr. rozhodnutie Rc 45/91).

Vzhľadom na rozsah dokazovania vyplývajúci zo samotnej povahy veci, ako aj z konkrétnych skutkových okolností daného prípadu dospel ústavný súd k záveru, že predmetnú vec je potrebné kvalifikovať ako skutkovo zložitú.

Aj napriek uvedeným skutočnostiam však celkovú dobu posudzovaného konania priamo pred okresným súdom, proti ktorému sťažnosť smeruje (takmer deväť a pol roka), nemožno vo vzťahu k povahe a zložitosti veci považovať za primeranú.

Ústavný súd preto skúmal, akou mierou prispelo k zjavne neprimeranej dobe prerokovania predmetnej veci správanie sťažovateľa ako účastníka posudzovaného konania a v akej miere je táto doba dôsledkom postupu okresného súdu.

3. 3. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania, resp. jeho právneho zástupcu prispelo de facto k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci.

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry (napr. IV. ÚS 22/03, IV. ÚS 381/04) ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie

procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, postup vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (najmä § 6, § 101 a § 120 ods. 1 OSP).

Žaloba sťažovateľa podaná na okresnom súde 22. júla 1993 mala nedostatky, pokiaľ ide o zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania. Na ich odstránenie vyzval okresný súd právneho zástupcu sťažovateľa v posudzovanom konaní 19. septembra 1994. Právny zástupca sťažovateľa listom z 19. októbra 1994 okresnému súdu oznámil, že upresní petit žaloby na pojednávaní (konanom 30. novembra 1994), čo sa však opäť nestalo. Upresniť petit ohľadne príslušenstva nehnuteľností, ktoré boli predmetom konania, uložil okresný súd právnenému zástupcovi sťažovateľa v posudzovanom konaní aj na pojednávaní konanom 14. novembra 2002.

Spôsob predkladania dôkazov, na ktorých boli založené skutkové tvrdenia žaloby o investíciách vynaložených na predmet podielového spoluvlastníctva, taktiež nemožno označiť za aktívny a efektívny postup sťažovateľa ako žalobcu v sporovom konaní (napr. podania doručené okresnému súdu 6. decembra 1996 a 25. februára 1998).

Z ustanovenia § 101 OSP vyplýva pre účastníka konania procesná povinnosť prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania poskytnutím náležitej súčinnosti súdu v záujme zabezpečenia plynulého postupu v konaní. Sťažovateľ neposkytoval okresnému súdu vždy dostatočnú súčinnosť. Svedčí o tom odpoveď Okresného úradu v Prešove, odboru životného prostredia, z 28. apríla 1998 na výzvu okresného súdu zo 6. apríla 1998: „*Na základe Vašej žiadosti o zaslanie správy ohľadom možnosti reálnej delby nehnuteľností, zapísaných na LV 376 kat. územie Ž. Vám tunajší stavebný úrad, dáva nasledovné stanovisko:*

Vzhľadom k tomu, že p. Zlatohlavý Jozef bol v čase obhliadky nehnuteľnosti doma, avšak nesúhlasil s obhliadkou rodinného domu s vyhrázaním sa, že v prípade dlhšieho zotrvania na ich pozemku vypustí na nás psa, ktorého mal vo voliére pri rodinnom dome, úsudok sme si urobili sami a to od oplotenia na obecnej komunikácii nasledovný: (...).“

Za prejav nesúčinnostného správania v rozpore s § 101 OSP považoval ústavný súd aj uvedenie neskoršieho dátumu na doručenke pri potvrdzovaní prevzatia rozsudku z 25. októbra 2004 právnym zástupcom sťažovateľa v konaní pred okresným súdom (pozri doručenku a úradný záznam na č. l. 448a a na č. l. 448b spisu okresného súdu v predmetnej veci).

3. 4. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní v období od podania žaloby (22. júla 1993) do vynesenia prvého rozsudku (25. januára 1995) a následného predloženia veci odvolaciu súdu v súvislosti s odvolaním sťažovateľa (5. apríla 1995), konštatoval ústavný súd jeho plynulosť, takže nemožno dospieť k záveru o existencii zbytočných prieťahov v uvedenom období aj napriek zrušeniu rozsudku z 25. januára 1995 odvolacím súdom, ktorý sa nestotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa.

Odvolací súd uznesením z 15. marca 1996 zrušil rozsudok okresného súdu z 25. januára 1995 s tým, že: *„Pokiaľ ide o dôvody hodné osobitného zreteľa uvádzané v ust. § 142 ods. 2 O. z. (dôvod pre nezrušenie a nevyporiadanie spoluvlastníctva súdom prikázaním veci za náhradu alebo predajom veci a rozdelením výťažku, pozn.), z doterajšieho obsahu spisu vyplýva, že nie sú dané.“* Odvolací súd uložil okresnému súdu doplniť dokazovanie ohľadne možnosti reálnej deľby nehnuteľností a v prípade jej nemožnosti zaoberať sa možnosťou prikázania veci niektorému zo spoluvlastníkov za náhradu. Spis bol okresnému súdu vrátený 25. apríla 1996. V nasledujúcom období však procesná aktivita okresného súdu spočívala iba vo výzvach účastníkom konania (výzvy z 12. septembra 1996, z 3. októbra 1996, z 12. novembra 1996, z 9. decembra 1996, z 24. apríla 1997 a z 23. júla 1997). Obsah uvedených výziev nasvedčuje, že podklady, ktoré nimi mienil okresný súd zabezpečiť, bolo možné pri sústredenom a efektívnom postupe žiadať v rámci jedného procesného úkonu, prípadne v podstatne kratšom časovom odstupe od vrátenia spisu odvolacím súdom. Postup okresného súdu v predmetnej veci sa zintenzívnil až v apríli 1998 a v máji 1998 (pojednávania konané 1. apríla 1998, dožiadanie obci a stavebnému úradu ohľadne možnosti reálnej deľby nehnuteľností 6. apríla 1998 a ustanovenie súdneho znalca 25. mája 1998). Ústavný súd dospel k záveru, že obdobie od 25. apríla 1996 do 1. apríla 1998 (takmer dva roky) je potrebné kvalifikovať ako obdobie

neefektívnej činnosti okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu za adekvátnu dobu zodpovedajúcu časovej náročnosti uvedených úkonov možno v danom prípade považovať dobu maximálne pol roka od vrátenia spisu odvolacím súdom. Zostávajúcu časť označeného obdobia (jeden a pol roka) posúdil preto ústavný súd ako obdobie, v ktorom dochádzalo k zbytočným priet'ahom v posudzovanom konaní.

Uznesením z 25. mája 1998 ustanovil okresný súd vo veci súdneho znalca, ktorému uložil predložiť znalecký posudok v lehote 30 dní. Znalecký posudok však bol predložený až v júni 1999. Predĺženie doby znaleckého dokazovania v období júla 1998 až septembra 1998 však nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu, keďže bolo zapríčinené jednak nesúčinnosťou účastníkov konania (incident medzi s'ťažovateľom a jeho synom na jednej strane a žalovanou a jej manželom na strane druhej pri ohliadke nehnuteľností 1. júla 1998), ako aj vznesením námietky zaujatosti proti súdnemu znalcovi žalovanou.

Postup okresného súdu po predložení znaleckého posudku (v júni 1999) v zásade smeroval (bez významnejšieho obdobia nečinnosti) k rozhodnutiu v merite veci (rozsudok z 3. apríla 2000). V období od decembra 1999 do začiatku apríla 2000 (približne štyri mesiace) však bol taktiež poznačený neefektívnosťou, keď okresný súd ťažisko dokazovania zameral na zistenie okolností, ktoré v zmysle právneho názoru odvolacieho súdu vyjadreného v rozhodnutí z 15. marca 1996 neboli v danom prípade právne relevantné (pozri str. 5 ods. 1 uznesenia krajského súdu č. k. 17 Co 215/95-140). O nesústreďenom postupe okresného súdu svedčí aj opomenutie rozhodnutia o trovách konania. V dôsledku uvedeného bol spis predložený odvolaciemu súdu 18. júla 2000 v súvislosti s odvolaním žalovanej zo 4. júna 2000 odvolacím súdom vrátený okresnému súdu späť (uznesením z 28. septembra 2000) na doplnenie rozhodnutia o trovách konania (§ 166 OSP) v lehote 30 dní. Spis bol okresnému súdu fyzicky vrátený 19. októbra 2000. Okresný súd však začal vo veci konať až po uplynutí lehoty stanovenej odvolacím súdom (5. decembra 2000). Dobu od uplynutia uvedenej lehoty (18. novembra 2000) do opätovného predloženia spisu odvolaciemu súdu (20. apríla 2001), t. j. približne piatich mesiacov, posúdil ústavný súd taktiež ako obdobie zbytočných priet'ahov v konaní.

Odvolací súd uznesením z 13. februára 2002 zrušil rozsudok okresného súdu z 3. apríla 2000 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 15. marca 2002. V nasledujúcom období do opätovného rozhodnutia v merite veci rozsudkom z 25. októbra 2004 bola doba posudzovaného konania ovplyvnená opakovaným vznesením námietky zaujatosti proti sudkyni konajúcej vo veci zo strany žalovanej, v dôsledku čoho bol spis dvakrát predkladaný nadriadenému súdu na rozhodnutie (predĺženie konania v tejto súvislosti nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu, keďže bolo dôsledkom uplatnenia procesných práv účastníka konania).

Doba posudzovaného konania pred okresným súdom v danom období, ale aj z hľadiska celkového, však bola podstatne ovplyvnená dĺžkou a spôsobom realizácie znaleckého dokazovania. Okresný súd ustanovil vo veci postupne štyroch znalcov (v podstate k tomu istému predmetu dokazovania) a celková doba znaleckého dokazovania (odhliadnuc od obdobia od júla 1998 až do septembra 1998, v ktorom predĺženie znaleckého dokazovania nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu) presahuje jeden a pol roka.

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou vyslovil, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje, a to aj v rámci znaleckého dokazovania, pokiaľ ide o vytvorenie predpokladov pre jeho úspešný priebeh (vrátane objasnenia a ustálenia skutkového stavu, z ktorého má znalec vychádzať, správneho, vecného a zrozumiteľného vymedzenia úlohy znalca, ako aj efektívneho využitia poriadkových opatrení podľa § 53 OSP, ak nerešpektovanie povinností uložených súdom zo strany znalca alebo účastníkov konania sťažuje postup konania). V tejto súvislosti ústavný súd taktiež uviedol, že doba jedného roka (pokiaľ nejde o okolnosti hodné osobitného zreteľa) značne presahuje dobu potrebnú na vypracovanie znaleckého posudku pri riadnom plnení si povinností súdom a tiež znalcom (III. ÚS 111/01).

V danom prípade zastáva ústavný súd názor, že pri sústredenom postupe okresného súdu vo veci a správnom vymedzení úlohy znalca bolo možné znalecké dokazovanie vykonať do troch až šiestich mesiacov. Zostávajúcu časť celkovej doby znaleckého dokazovania (jeden rok) posúdil preto ústavný súd ako obdobie, v ktorom dochádzalo k zbytočným prieťahom v posudzovanom konaní.

Ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku uvedených období neefektívnej činnosti okresného súdu, v ktorých dochádzalo k zbytočným prieťahom v posudzovanom konaní, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výrokovej časti nálezu).

3. 5. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy taktiež výroku, ktorým by ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v predmetnej veci konal bez zbytočných prieťahov.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zo strany okresného súdu, prikázal okresnému súdu, aby v ďalšom priebehu posudzovaného konania (pokiaľ ide o úkony patriace do pôsobnosti okresného súdu v súvislosti s postupom po podaní odvolania niektorým z účastníkov) konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výrokovej časti nálezu).

3. 6. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v dlhoročných pocitoch úzkosti spojených s neprimerane dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto

porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 15 000 Sk (bod 3 výrokovej časti nálezu) zohľadňujúc nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel (bod 5 výrokovej časti nálezu).

Pri posúdení intenzity nemajetkovej ujmy sťažovateľa prihliadal ústavný súd predovšetkým na dĺžku posudzovaného konania a zistených zbytočných prietahov (tri roky a tri mesiace) a na predmet posudzovaného konania a jeho významu pre sťažovateľa. Na druhej strane zohľadnil ústavný súd pri rozhodovaní o výške priznaného finančného zadosťučinenia (vychádzajúc zo zásad spravodlivosti) aj skutočnosť, že sťažovateľ jednoznačne prispel k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci, a to dokonca aj aktívnym pôsobením proti zmyslu a účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, porušenie ktorého namieta (pozri odpoveď Okresného úradu v Prešove, odboru životného prostredia, z 28. apríla 1998 na výzvu okresného súdu zo 6. apríla 1998).

3. 7. Sťažovateľ žiadal prostredníctvom svojho právneho zástupcu priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa vyčíslil výšku uplatnených trov za dva úkony právnej služby realizované v roku 2004 (prevzatie a prípravu zastúpenia a písomné podanie sťažnosti) sumou 9 340 Sk.

Podľa § 20 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) účinnej od 1. januára 2005 patrí advokátovi za úkony právnych služieb vykonané pred dňom nadobudnutia účinnosti tejto vyhlášky odmena podľa doterajších predpisov.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa preto ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 15 písm. a), § 16 ods. 3 a § 20 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v spojení s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvou vetou, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb s tým, že predmet konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'účením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 534 Sk a hodnota režijného paušálu 136 Sk. Ústavný súd preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia vo výške uplatnenej právny zástupcom sťažovateľa, ktorý bol v konaní úspešný, teda 9 340 Sk (bod 4 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2005